

Laatdienst: 7 november 2010
Kapelkerk, Laat 80, Alkmaar
Voorganger: Marius de Geus
Serie: Engel
Thema: Jacob in gevecht met...
Tekst: Genesis 32

Inleiding

Deze tweede viering in de najaarsserie 'Engel' is een leerhuisdienst. In de drieslag beeldwoord-lied vandaag dus het 'woord' centraal, een verhaal uit het Oude Testament, '*Jacob in gevecht met...?*' Twee opmerkingen vooraf:

1. Wij zijn ons bewust dat het een mannenverhaal is, alleen al omdat het over een gevecht gaat. Strijdcultuur! Vrouwen en kinderen worden aan het begin zelfs letterlijk uit beeld gehaald, zeg maar 'in veiligheid gebracht'.

Wij proberen het wat meer algemeen-invoelbaar te benaderen, 'Jacob in gevecht met...' – de vraag is: wat vul je in op die drie puntjes?

Zeg niet te snel: Jacob vecht met een 'engel'. In de meeste bijbelvertalingen lees je, wat er feitelijk staat, dat er 'een man' met hem vecht. Of een 'onbekende man', of soms alleen maar 'iemand'. Vecht Jacob met God? Of eigenlijk met zichzelf? Wij neigen ertoe 't zó te zien, dat hij inderdaad in gevecht is met zichzelf. Dat is een voor iedereen invoelbaar thema.

2. Ons verhaal is een oeroude vertelling uit een tijd toen psychologie nog niet bestond. Maar de menselijke *psyche* wel! Bijbelschrijvers waren kenners van die psyche, en ze delen dat vaak mee in de vorm van een verhaal.

Het Jacobverhaal vertelt telkens weer dat de dingen in Jacobs leven niet toevallig zo gaan als ze gaan, tenminste in zijn eigen beleving. En die beleving wordt ons hier verteld.

Wij vatten het voorafgaande samen, zodat je ziet met wat voor verleden Jacob afrekent. Zo kun je je misschien een beetje in hem en zijn innerlijke strijd verplaatsen. En hoe hij leert zijn broer Ezau te respecteren. Dát is Jacobs nieuwe start. Daar hoort bij dat je óók probeert mee te voelen met zijn vaak gedemoniseerde tweelingbroer, vinden wij als voorbereidingsgroep. Daarom straks ook een lied voor Ezau.

Het verhaal van Jacob

Isaak en Rebekka moesten lang op kinderen wachten, maar uiteindelijk werd ze toch zwanger van een tweeling. Rebekka had het gevoel, dat de kinderen al strijd voerden nog voordat ze geboren waren.

Ze vroeg God om raad. Hij zei: "Twee volken zijn er in je schoot. Vanaf hun geboorte zullen ze hun eigen gang gaan. Het ene volk zal sterker zijn dan het andere, maar het sterkste volk zal onderworpen zijn aan het zwakste.

De kinderen werden geboren en waren heel verschillend: het oudste kind was rossig en sterk behaard, alsof het een jas aan had. Dit kind werd Esau genoemd. Het tweede kind kwam er direct achteraan en had de hiel van zijn broer vast. Hij werd Jacob genoemd.

Naarmate de jongens opgroeiden werd het verschil tussen hen steeds duidelijker: Esau hield ervan om door de velden te zwerven en op jacht te gaan, terwijl Jacob rustiger was en liever bij de tenten bleef en naar de familie verhalen luisterde, die zijn moeder vertelde en hij vond het heerlijk om te koken.

Op een dag was hij soep aan het koken, toen zijn broer uitgehongerd thuiskwam . Esau vroeg aan zijn broer een bord soep, dat Jacob in ruil voor het eerstgeboorterecht aan hem wilde geven.

Het eerstgeboorterecht hield in, dat de eerstgeborene de naam van de vader voortzette en hem vertegenwoordigde. Bovendien had hij recht op een dubbel erfdeel.

Esau reageerde als volgt: Wat heb ik nou aan die rechten, uiteindelijk ga ik toch dood, net als iedereen en dan is er geen verschil meer tussen de oudste en de jongste. Je mag die rechten van me hebben. Zo deed Esau afstand van zijn eerstgeboorterecht voor een kop heerlijke soep.

Esau zou nog meer aan Jacob verliezen door toedoen van hun moeder. Rebekka wilde dat Jacob de zegen voor de eerstgeborene ontving, want zij wilde dat Jacob alle rechten van de eerstgeborene kreeg. Want God had haar beloofd, dat de oudste de jongste zou dienen, zo maakte zij Gods belofte waar.

Zij maakte een plan, zodat Isaak de zegen aan Jacob gaf en niet aan zijn oudste zoon, Esau. Velen kennen dit verhaal. Het is een spannend verhaal, dat vaak aan kinderen verteld wordt. Hoe Jacob zich verkleedde als Esau en met een heerlijk stoofpotje naar zijn vader ging. Isaak dacht dat Esau bij hem kwam en zegende hem en gaf hem daarmee de heerschappij over zijn broer.

Toen Esau bij zijn vader kwam was de zegen al vergeven. Esau was woest en in staat zijn broer hier om te vermoorden.

Rebekka zag dit en kwam weer met een plan. Ze stuurde Jacob naar haar broer Laban, die heel ver weg woonde, om bij hem een vrouw te zoeken, tenminste dat zei ze tegen Isaak, maar in werkelijkheid wilde ze hem uit de buurt van Esau houden . Zo ging Jacob weg van zijn ouders.

En begon een nieuwe fase in zijn leven.

Deze fase begon met God:

Op weg naar zijn oom Laban overnachtte hij op een plek waar hij God ontmoette in een droom, de droom van Jacob en de ladder.

God deed hem een belofte van land en veel kinderen en hij beloofde hem terzijde te zullen staan, hem overal te beschermen waar hij ook ging en hem weer terug te brengen naar het land waar hij zich nu bevond.

Toen Jacob wakker werd voelde hij de aanwezigheid van God en besloot deze plaats Bèthel - dat is Huis van God - te noemen. Ook doet hij de belofte hier een huis van God te bouwen als God zijn belofte was nagekomen.

Jacob stond onder de bescherming van God en leefde zijn leven bij Laban. Hij trouwde met Lea en Rachel, dochters van Laban. En ook dit is een verhaal van bedrog, maar dan van de kant van Laban, die hem Lea ten huwelijk gaf in plaats van Rachel, de vrouw, waar Jacob van hield.

En het is een verhaal van strijd tussen twee zussen: de strijd om kinderen van Jacob, want het leven van vrouwen had pas waarde wanneer ze kinderen baarden.

Na jaren kiest Jacob ervoor om zijn eigen leven ver van zijn schoonvader op te bouwen . Bovendien wil hij terug naar zijn land. Het land waar ook zijn broer woont, hoe zal zijn broer hem ontvangen?

Monoloog van Jacob

Mijn vader werd blind op zijn oude dag. Hij kende mij op den duur alleen nog aan mijn stem, Ezau aan zijn vel, eigenlijk de haren op zijn vel. Dat kon hij voelen, 'zien' op de tast.

Ezau voelt als een ruig beest. Als ik mijn fokgeiten streel, mijn lammeren, m'n kameel, dan moet ik altijd aan Ezau denken, - ook al heb ik hem nu al zo'n 20 jaar niet meer gezien, mijn broer. Wij zijn tweelingen. Maar duidelijk niet eeneïg. Niemand zo verschillend als wij tweeën. Toch zit hij ergens in me. Stiekem wil ik misschien zélf wel zo zijn als hij. Ezau is grof, maar sterk!

Ik heb mij destijds één keer als Ezau verkleed, en gedaan of ik hem was. Voor vader leek het héél echt. Op de tast. Maar ik heb ook altijd gedacht dat hij in z'n hart toch nattigheid voelde. Nou ja, 't was moeders idee, - voor mij!

Vader trok Ezau altijd voor. Ik kwam voor hem standaard op de tweede plaats. Daarom destijds die verkleedpartij. Naderhand schaamde ik me dood, vooral dat ik de stem van mijn broer nadeed. Lukte niet echt, natuurlijk. Ik zei dat ik hém was. 'Ben je wel Ezau?' vroeg vader. 'Ja!' zei ik. 'Ruik eens, uw favoriete wildschotel' - Schandelijk, als je het achteraf bekijkt: het was gewoon zwaar gekruid schapenvlees! Uit moeders keuken...

Het ging om vaders zegen. Voor Ezau. En nu kreeg ik die.

Maar werkt het wel als je er niet eerlijk aankomt? Ik weet het nog steeds niet, na al die jaren. Eén ding is zeker, dat hele gedoe van toen heeft sindsdien wel mijn leven bepaald. Ik heb moeten ploeteren, tegen de stroom oproeien. Maar ik had daardoor ook succes! Dag en nacht gewerkt. Goed geboerd, zeg maar. Gewoon ook mazzel gehad. En soms het toeval een handje geholpen natuurlijk. Was dát dan die zogenaamde 'zegen-van-boven'? Of heb ik in wezen toch alles zélf verdiend, met m'n eigen handen? Wie zal het zeggen...

Maar toch, ergens komt het me niet toe allemaal. Zo'n gevoel had ik vaak deze jaren. Dat is de 'Ezau' in mij, denk ik. Ik gun hem werkelijk de helft van mijn koninkrijk. En dat heb ik hem ook gegeven! Een complete stoet van mijn slaven en slavinnen vooruitgestuurd, en 500 beesten. Allemaal voor hém. Een heel 'leger' leek 't wel, met recht een vorstelijk cadeau! Maar in ernst: 't is gewoon zijn aandeel in mijn zegen. Eerlijk is eerlijk, Ezau heeft er tenslotte recht op. Alleen, - óf hij 't ook accepteert? Van mij! Ik hoop het.

Hij wacht me op straks, vrees ik. Dat wordt man-tegen-man. Hoe dichter ik bij Ezau in de buurt kom, hoe meer van 'vroeger' er op me afkomt. Ik had nooit voor Ezau moeten spelen. Niet hém willen zijn. Mijn naam is Jacob!

God weet: een andere Jacob dan toen.

Zegenbede van Saint Patrick

De Eeuwige zij voor u om u de juiste weg te wijzen.

De Eeuwige zij naast u om u in de armen te sluiten en te beschermen
tegen de gevaren van links en rechts.

De Eeuwige zij achter u om u te bewaren voor de valsheden van boze mensen.

De Eeuwige zij onder u om u op te vangen als u valt, en u uit de strik te trekken.

De Eeuwige zij bij u om u te troosten als u treurig bent.

De Eeuwige is om u heen om u te verdedigen als mensen over u heen vallen.

De Eeuwige zij boven u om u te zegenen.

Moge de genadige God ons zegenen, nu en morgen.